

Gerðarbeiðandi greiði gerðarþola kr. 100.000 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu úrskurðar þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 3. desember 1982.

Nr. 86/1980. **Þórhallur Þorsteinsson og
Broddi Bjarnason**
(Páll S. Pálsson hrl.)
gegn
Þór Kröyer
(Gestur Jónsson hrl.).

Verksamningur. Vextir. Tómlæti.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Logi Einarsson, Björn Sveinbjörnsson og Magnús Thoroddsen og Guðmundur Jónsson og Guðrún Erlendsdóttir, settir hæstaréttardómarar.

Áfrýjendur hafa áfrýjað máli þessu með stefnu 9. júní 1980 og gera þær dómkröfur, að hinum áfrýjaða dómi verði hrundið og þeir sýknaðir af öllum kröfum stefnda. Einnig krefjast þeir málskostnaðar úr hendi stefnda bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi gerir þær dómkröfur, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur, þó þannig, að vextir verði dæmdir 35% ársvextir frá 1. júní 1980 til 1. júní 1981, 34% ársvextir frá þeim degi til 1. nóvember 1982, en 42% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags. Þá krefst stefndi málskostnaðar úr hendi áfrýjenda fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétti hafa áfrýjendur fallið frá frávísunarkröfu og bera ekki fyrir sig, að málið heyri undir gerðardóm.

Fallist er á þá niðurstöðu héraðsdóms, að krafa stefnda sé ekki fyrnd. Málið var þingfest á bæjarþingi 13. mars

1979, en ekki sést af héraðsdómsstefnu hvenær hún var birt. Síðustu greiðslur upp í kaupverð bátsins voru samkvæmt gögnum máls inntar af hendi í apríl, maí og ágúst 1975.

Kostnaðaráætlun um vélbátinn, dagsett 23. febrúar 1974, sem í héraðsdómi greinir, var að fjárhæð 4.527.114 gamlar krónur. Þessi fjárhæð var lögð til grundvallar lánveitingum úr Fiskveiðasjóði Íslands og Byggðasjóði. Aðiljar eru sam-mála um, að þessa kostnaðaráætlun beri að leggja til grundvallar sem kaupverð bátsins um annað en vexti, með þeirri breytingu, að vegna samlagningarskekkju eigi fjárhæðin að vera 4.553.604, en ekki 4.527.114 gamlar krónur. Í áætlun þessari eru „vextir á byggingartímanum“ tilgreindir 160.000 gamlar krónur. Áfrýjendur halda því fram, að þessi vaxta-áætlun hafi verið endanlega um samin vaxtafjárhæð vegna smíði bátsins. Stefndi heldur því aftur á móti fram, að hér hafi ekki verið um endanlega upphæð að ræða, heldur hafi áfrýjendur átt að greiða alla vexti, sem hann greiddi af skuld á hlaupareikningi sínum vegna bátasmiðinnar í Útvegsbanka Íslands á Seyðisfirði, alls 793.280 gamlar krónur.

Eins og að framan segir, var kostnaðaráætlunin lögð til grundvallar við lántöku úr Fiskveiðasjóði Íslands og Byggðasjóði og einnig sem endanlegt söluverð bátsins. Telja verður, að stefndi hefði átt að tilkynna áfrýjendum án ástæðulausrar tafar, eftir að síðustu greiðslur úr framangreindum sjóðum voru greiddar honum í maí 1975, ef hann hugðist krefjast hærri vaxtagreiðslu af áfrýjendum en í áætluninni greinir. Það gerði hann ekki, að því er séð verður af málsskjölum, fyrr en sumarið 1978, og eigi höfðaði hann mál til heimtu vaxtanna fyrr en í mars 1979. Verður að telja, að með þessum langa drætti hafi áfrýjendur mátt halda, að hann mundi ekki krefjast vaxtahækkunar, og þykir stefndi með þessu tómlæti sínu hafa fyrirgert rétti til slíkrar kröfu.

Fallist er á þá niðurstöðu héraðsdóms, að áfrýjendur hafi greitt all 4.413.419 krónur upp í kaupverðið, eins og það var samkvæmt framangreindri kostnaðaráætlun. Þeir höfðu ekki ástæðu til að ætla annað en að stefndi mundi krefjast fullrar greiðslu á því. Ber því að dæma þá til að greiða mismuninn,

1.401.25 nýkrónur með vöxtum frá 20. ágúst 1975, eins og í dómsorði segir, en ekki er krafist vaxta frá fyrri tíma.

Rétt er, að málskostnaður falli niður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Það athugast, að töluleg reifun máls þessa af hálfu stefnda er ekki svo skýr sem skyldi.

D ó m s o r ð:

Afrýjendur, Þórhallur Þorsteinsson og Broddi Bjarnason, greiði stefnda, Þór Kröyer, 1.401.25 krónur með 13% ársvöxtum frá 20. ágúst 1975 til 21. nóvember 1977, 16% ársvöxtum frá þeim degi til 21. febrúar 1978, 19% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979 og 31% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags.

Málskostnaður fellur niður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 2. apríl 1980.

Mál þetta, sem var dómtekið 21. mars 1980, hefur Þór Kröyer, Selási 16, Egilsstöðum, Suður-Múlasýslu, höfðað á bæjarþinginu gegn Þórhalli Þorsteinssyni, Útgerði 7, Egilsstöðum, Suður-Múlasýslu, og Brodda Bjarnasyni, Þórsgarði, Eiðahreppi, Suður-Múlasýslu, til greiðslu eftirstöðva kaupverðs báts, sem stefnandi smíðaði á árinu 1974 og stefndu urðu kaupendur að, auk vaxta og kostnaðar.

1.0

TILDRÖG MÁLSINS.

Þann 30. janúar 1972 gerðu stefnandi og tengdafaðir hans, Vigfús Helgason, samning um, að stefnandi smíðaði fyrir Vigfús ca 8 rúmlesta fiskibát úr stáli. Kostnaðarverð bátsins var áætlað 2.636.000 kr. og áætlaður afhendingartími í mars 1973. Í skriflegum samningi, er ekki tiltekið ákveðið kaupverð, og gjalddagi

kaupverðs er ekki nákvæmlega ákveðinn. Í samningnum segir, að verkkaupi leggi fram vél af Ford-Parson gerð, 85 hestafla. Þá er í samningnum svohljóðandi ákvæði: „Jafnframt greiðir verkkaupi vexti af lánum, sem tekin verða til smíðanna á byggingartímabilinu“. Um gildistöku segir, að samningurinn öðlist gildi, þegar hann hafi verið staðfestur af Fiskveiðasjóði Íslands. Jafnframt þessu sótti stefnandi f. h. verkkaupa um lán úr Fiskveiðasjóði Íslands. Með bréfi, dags. 3. maí 1972, tilkynnti Fiskveiðasjóður Vigfúsi Helgasyni, að stjórn sjóðsins hefði ákveðið þann 2. maí 1972 að veita honum lán vegna bátasmíðinnar að fjárhæð 70% af tilgreindu verðmæti, 2.636.000 kr. Fram kemur í bréfinu, að lánið muni verða greitt, þegar smíði bátsins sé lokið og þegar tiltekin gögn liggi fyrir hjá sjóðnum, þ. á m. matsgerð matsnefndar Fiskveiðasjóðs, veðbókarvottorð, mælibréf, skoðunar- og virðingargerð og skýrsla um heildarkostnað við byggingu bátsins með vél og öllum búnaði, undirrituð af eiganda hans og forstöðumanni skipasmíðastöðvarinnar eða umboðsmanni hennar. Með bréfi, dags. 14. júlí 1972, tilkynnti Byggðasjóður Vigfúsi Helgasyni, að hann hefði samþykkt að veita honum lán, sem næmi 5% af kostnaðarmati Fiskveiðasjóðs, auk erlends láns, sem næmi 10% af sömu fjárhæð, með veði í skipinu og með veði í öðrum eignum að ¼ hluta.

Í byrjun árs 1974 fóru fram viðræður milli aðilja málsins um, að stefndu gengju inn í samninginn í stað Vigfúsar. Þann 23. febrúar 1974 undirrituðu aðiljar skjal, sem ber yfirskriftina „Heildarkostnaður vegna smíði 8,54 rúmlesta fiskibáts úr stáli, sem er nýsmíði nr. 1 hjá Þór Kröyer.“ Á skjali þessu er sundurliðaður smíðakostnaður, þ. á m. vextir á byggingartímanum, 160.000 kr. Heildarkostnaður 4.527.114 kr., en tala þessi virðist of lág vegna samlagningarskekkju. Rétt samanlögð tala hinna einstöku liða er 4.553.604 kr. Þetta skjal var síðan notað sem skýrsla um heildarkostnað við byggingu bátsins gagnvart Fiskveiðasjóði og Byggðasjóði. Þann 1. mars 1974 gaf matsmaður Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum út virðingar- og skoðunarvottorð fyrir bátinn að fjárhæð 4.828.000 kr., og segir í virðingargerðinni, að á árinu 1974 hafi verið sett í skipið aðalvél, smíðað 1965, nýuppgerð og endurnýjuð með nýjum gir og skrufubúnaði.

Lagður hefur verið fram í málinu samningur aðilja, dags. 7. mars 1974, auk þeirra undirritaður af Vigfúsi Helgasyni. Samkvæmt samningnum afsalar Vigfús sér öllum réttindum og skyld-

um í hendur stefndu, „sem verða skv. þessu nýir verkkaupar skv. hinum upphaflega verksamningi.“ Afhendingartími er ákveðinn 1. apríl 1974. „Einnig breytist það atriði samningsins, að verksali ábyrgist að fullu alla galla á bátnum í 100 (eitt hundr- að) klukkustundir talið frá afhendingu skv. vinnustundamæli bátsins.“ Þá hefur verið lagt fram skjal, undirritað sama dag svohljóðandi:

„Þór Kröyer skipasmiður, Bakkagerði, lánar Þórhalli Þorsteinssyni og Brodda Bjarnasyni, kaupendum að nýsmíðinni Rökkva SU 45, sem nefndur Þór smíðaði.

Lánið er 10% af verði nefnd (sic) skips.

Lánið greiðist þannig.

1. september 1974 $\frac{1}{4}$ hluti lánsins og 1. september 1975 eftirstöðvar lánsins.

Kaupendur hafa greitt 5% af verði bátsins. Samningur þessi öðlast gildi við undirskrift.“

Þann 23. apríl 1974 gaf stefnandi út skipasmíðaskírteini fyrir bátinn, og er þar tekið fram, að smíðaar aðalvélar sé 1965. Þann 2. maí 1974 gaf Siglingamálastofnunin út alþjóðamælibréf fyrir bátinn, og þann 21. s. m. var gefið út veðbókarvottorð. Þann 11. júní 1974 samþykkti stjórn Fiskveiðasjóðs að veita stefndu lán að fjárhæð 70% af 4.527.114 kr., enda yrði sett aukatrygging fyrir greiðslu lánsins.

Með bréfi, dags. 19. júní 1974, tilkynnti Fiskveiðasjóður stefndu þessa ákvörðun, og er þar tekið fram, að þeir þurfi að gefa sjóðnum upplýsingar um aukatryggingu og leggja fram veðbókarvottorð og brunabótamat, ef því er að skipta, svo og afrit af haffærisskírteini bátsins.

Í septembermánuði 1974 ræddu þeir saman stefnandi og stefndi Broddi, og kom þá fram af hálfu stefnanda, að hann gerði kröfu til, að stefndu greiddu honum vexti umfram þá vaxtafjárhæð, sem greind er í skýrslu um heildarkostnað við byggingu bátsins, en Broddi hafnaði greiðsluskyldu.

Stefndu töldu sig ekki geta útvegað neina aukatryggingu og vildu, að kaupin gengju til baka, þar sem sýnt væri, að hvorki Fiskveiðasjóður né Byggðasjóður mundi afgreiða lánin án slíkrar tryggingar. Loks tókst þeim að finna kaupanda að bátnum, Jón nokkurn Sigurðsson í Nesktupsstað, og gerðu þeir við hann kaupsamning um bátinn þann 9. október 1974. Kaupverðið var ákveðið 5.000.000 kr., og skyldi það greiðast m. a. þannig:

„Kaupandi tekur að sér skuld við Útvegsbanka Íslands, Seyðis-

firði, sem greidd verður með lánum úr Fiskveiðasjóði, Byggðasjóði og Iðnlánasjóði. Kaupandi greiðir vexti af skuldinni frá og með undirskriftardegi kr. 3.800.000.

Kaupanda er kunnugt um kvöð hjá Fiskveiðasjóði um fasteignaveð eða bakveð fyrir hluta væntanlegs láns frá þeim.“

Stefnandi hefur lagt fram reikningsútdrátt hlaupareikningsins nr. 629 við Útvegsbanka Íslands á Seyðisfirði fyrir tímabilið 29. maí 1972 til 5. desember 1975, og kveður hann allar færslur reikningsins varða bátssmíðina og annað ekki. Skuldfærðir vextir á reikningnum eru 793.280 kr.

Viðvíkjandi greiðslum inn á reikninginn hafa verið lögð fram ýmis gögn, og virðast greiðslur þessar vera eins og hér segir:

29. 8. 1974 innlagt af Brodda Bjarnasyni	100.000 kr.
10. 10. 1974 innlagt af Brodda Bjarnasyni o. fl. vegna Rökkva	200.000 —
27. 12. 1974 innlagt af Fiskveiðasjóði Íslands og verði lánað til Jóns Sigurðssonar, Neskaupstað ..	903.791 —
27. 12. 1974 innlagt af sama	2.162.109 —
9. 4. 1975 innlagt af Byggðasjóði vegna Jóns Sigurðssonar	600.000 —
14. 5. 1975 innlagt af Jóni Sigurðssyni	72.155 —
28. 8. 1975 innlagt af Brodda Bjarnasyni og Þór- helli Þorsteinssyni, eftirstöðvar af láni frá 7. 3. 1974, $\frac{3}{4}$ hlutar	349.068 —

Samtals 4.387.123 kr.

Stefnandi telur, að hér séu tæmandi taldar greiðslur, sem inntar hafa verið af hendi til fullnustu greiðsluskyldu stefndu í málinu.

Í skriflegri aðiljaskýrslu stefnda Þórhalls segir svo:

„Greiðslur okkar fóru fram sem hér segir:

Við undirskrift samnings 5% af bátsverði (dskj. nr. 6)	kr. 226.355
og með skuldaviðurkenningu sama dag (dskj. nr. 20)	— 452.712
Peningar úr Fiskveiðasjóði skv. loforði Fisk- veiðasjóðs, sem Þór Kröyer tók sem greiðslu 70% af byggingarverði	— 3.168.980
Frá Byggðarsjóði 15% af kostnaðarverði báts ..	— 679.067

Samtals kr. 4.527.114

Þannig tel ég, að greiðslur hafi átt að vera.“

2.0

KRÖFUR OG MÁLSÁSTÆÐUR.

Endanlegar dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði dæmdir til að greiða honum að óskiptu 799.761 kr. með 2% dráttarvöxtum fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði frá 20. ágúst 1975 til 20. nóvember 1976, 2,5% mánaðarvöxtum frá þeim degi til 1. ágúst 1978, 3% mánaðarvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, 4% mánaðarvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979, en 4,5% mánaðarvöxtum frá þeim degi til greiðsludags, og málskostnað skv. lágmarksgjaldskrá Lögmannafélags Íslands.

Að stefndu hálfu er krafist sýknu og málskostnaðar.

Stefnukrafan er fengin þannig:

Smíðakostnaður	4.393.604 kr.
+ vaxtakostnaður	793.280 —
alls	5.186.884 kr.
÷ greitt	4.387.123 —
	799.761 kr.

Meginmálsástæða stefnanda er sú, að skv. hinum upphaflega smíðasamningi hafi verkkaupa borið að greiða vexti af lánum, sem tekin yrðu til smíðanna á byggingartímabilinu, en smíðin hafi einmitt verið fjármögnuð með yfirdráttarheimild á hlaupareikningi stefnanda í Útvegsbankanum á Seyðisfirði. Á því er byggt af hálfu stefnanda, að stefndu hafi undirgengist þessa skuldbindingu með samningi aðiljanna 7. mars 1974.

Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að skýrslan um heildarkostnað, sem undirrituð var af aðiljunum þann 23. febrúar 1974, sé áætlun, samin eingöngu til að fullnægja kröfum Fiskveiðasjóðs og Byggðasjóðs. Aðiljar eru sammála um, að allir liðir skýrslunnar, sem lúta að smíðakostnaði, séu endanlegir, enda var smíðinni, að því er virðist, lokið á þessum tíma eða um það bil. Stefnandi heldur því fram, að vaxtatalan í skýrslunni sé áætlunarfjárhæð og að niðurstöðutala skýrslunnar sé ekki endanlegt kaupverð. Á því er byggt af hálfu stefnanda, að af skuld stefndu hafi einungis verið greiddar 4.387.123 kr., og staðhæft, að allar greiðslur, sem komið hafi inn á skuldina, hafi farið inn á hlaupareikninginn í Útvegsbankanum.

Af hálfu stefnanda er staðhæft, að smíðin hafi verið veðhæf við samningsgerð og að enginn dráttur hafi orðið á smíðinni, sem valdið hafi fyrirstöðu á útborgun lána. Því er haldið fram, að stefndu hafi viðurkennt greiðsluskyldu sína í verki.

Meginmálsástæða stefndu er, að krafa stefnanda sé fyrnd. Í annan stað er því haldið fram, að gert hafi verið bindandi samkomulag um, að verð bátsins væri 4.527.114 kr., þ. á m. 160.000 kr. í vaxtakostnað, en verðið telja stefndu sig hafa greitt að fullu. Stefndu telja hlaupareikning stefnanda í Útvegsbankanum á Seyðisfirði sér og viðskiptum aðilja með öllu óviðkomandi, þ. á m. yfirdráttarvexti af honum. Þá er því haldið fram af hálfu stefndu, að þeir hafi einungis átt að greiða þá vexti, sem á féllu á byggingartíma bátsins. Því er haldið fram, að greiðslur frá Byggðasjóði og Fiskveiðasjóði hafi dregist vegna atvika, sem stefnanda hafi verið kunnugt um við samningsgerð, en leynt stefndu, þ. e. a. s. að sjóðirnir mundu krefjast sérstakra trygginga vegna þess, að gömul vél hafi verið sett í bátinn. Loks er því haldið fram, að stefndu hafi leyst undan skyldu sinni við stefnda (sic) við yfirtöku Jóns Sigurðssonar á réttindum þeirra og skyldum skv. samningi aðiljanna. Þá hefur því verið hreyft af hálfu stefndu, að afhendngardráttur hafi orðið á bánum í um einn og hálfan mánuð, að hann hafi ekki staðist ganghraða, að stefndu hafi orðið að kosta vöktun á bátnum þann tíma, sem hann var bundinn við bryggju eftir afhendingu, og að lagningarkarl fyrir línu og rekakkeri að verðmæti ca 450.000 kr. hafi ekki fylgt bátnum.

3.0

SÖNNUNARATRÍÐI.

3.1

Í skriflegri aðiljaskýrslu Þórhalls Þorsteinssonar segir, að fjárhæðin 160.000 kr. hafi eingöngu verið áætlunarfjárhæð, er hún var fundin, en þegar gengið var frá samningnum og þegar þeir fengu skipið í hendur, hafi hún verið talin fullnægjandi. Í munnlegri aðiljaskýrslu segir hann, að verðið hafi verið fastákveðið við samningsgerð og að það muni hafa verið fjárhæð, sem sé mjög lík þeirri, sem kemur fram á skýrslu um heildarkostnað, ef til vill sama fjárhæð. Stefndi segir hins vegar í sinni aðiljaskýrslu, að endanlegt verð hafi ekki verið fyrir hendi, fyrr en allt var komið frá sjóðnum.

3.2

Í greinargerð stefndu segir, að þeir hafi greitt 5% af heildarverðinu við undirskrift samningsins og að þau 10%, sem eftir stóðu, hafi verið lánuð til 5 mánaða. Í munnlegri aðiljaskýrslu segist stefndi Þórhallur ekki muna nákvæmlega, hvernig 5% voru greidd, en segir það geta verið, að það hafi verið greitt í peningum allt, en þó segir hann sig muna, að hluti af 5% hafi verið í víxilformi. Hann kveðst telja, að þessar greiðslur muni koma fram á hlaupareikningnum í Útvegsbankanum. Hann segir þó ekki við því að búast, að allar greiðslur frá þeim hafi komið fram í innleggsnótum á þennan hlaupareikning. Stefnandi segir í aðiljaskýrslu sinni, að sig minni, að þessi 5% hafi verið greidd og hafi verið miðuð við ca 4.500.000 kr. Hann segir, að 10% hafi líka verið greidd, og telur þetta allt hafa farið inn á hlaupareikning. Stefndi Þórhallur kveðst telja líklegt, að víxilgreiðsla 29. ágúst 1974 sé hluti af nefndum 5%.

3.3

Stefnandi skýrir svo frá í aðiljaskýrslu sinni, að hann hafi talað við Sverri Júlíusson, þáverandi forstöðumann Fiskveiðasjóðs, áður en hann byrjaði að smíða bátinn, og segist hafa sagt honum, að hann væri að hugsa um að smíða bát og jafnframt að þeir ætluðu að nota gamla vél í bátinn og að vélin kæmi sem framlag til smíðinnar. Hann segir, að Sverrir hafi ekki nefnt neitt um það, að þá þyrfti aukatryggingu, og hann segir, að sér hafi ekki verið kunnugt um það þá, að aukatryggingu þyrfti. Í vottorði Fiskveiðasjóðs, dags. 25. febrúar 1980, segir, að Sverri Júlíusyni hafi fyrst verið ljóst, að gömul aðalvél hefði verið sett í bátinn, við lestur virðingar- og skoðunarvottorðs Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum, dags. 1. mars 1974. Fullyrðingum stefnanda um þetta efni er vísað á bug, en fram er tekið, að tæpast verði til þess ætlast, að Sverrir muni sérstaklega eftir tilteknu átta ára gömu símtali, og ef að honum hefði verið kunnugt um þetta á þeim tíma, þá hefði hann, eins og venja var til, bent á, að nauðsynlegt væri að leggja fram aukatryggingu.

Engin tilraun hefur verið gerð af hálfu stefndu til að færa fram gögn fyrir staðhæfingum um vanefndir af hálfu stefnanda umfram það, sem að ofan greinir.

4.0

RÉTTARFAR.

Í samningi stefnanda og Vigfúsar Helgasonar er kveðið svo á, að rísi ágreiningur út af samningnum, skuli honum skotið til gerðardóms. Stefndu hafa gengið inn í þennan samning og virðast bundnir af þessu samningsákvæði.

Í greinargerð stefndu er ekki krafist frávísunar, en þar segir svo orðrétt: „... ef kröfur eru ekki þegar niðurfallnar vegna fyrningar á báða bóga, þá áskil ég umbj. mínum rétt til þess að gagnstefna í málinu“.

Á dómþingi fimmtudaginn 24. janúar 1980 lýstu báðir aðiljar því yfir, að þeir væru sammála um að ganga fram hjá gerðardómi varðandi dómkröfur málsins. Eftir lögmanni stefndu var bókað þannig: „Lögmaður stefndu kveðst áskilja umbj. sínum allan rétt til að leggja uppgjör aðila fyrir gerðardóm, ef fyrningarástæða reynist haldlaus“. Við munnlegan málflutning var bókað eftir umboðsmanni stefndu þannig: „Hann skýrir fyrri bókun sína þannig: Verði niðurstaða dómsins á þá leið, að fyrningarástæða er ekki tekin til greina og sýknað af þeim sökum, þá tel ég, að málið eigi að fara fyrir gerðardóm skv. samningi aðila á dskj. nr. 3“.

4.1

ÁLIT DÓMSINS.

Þegar þess er gætt, að stefndi hefur ekki krafist frávísunar, heldur sýknu, og stutt þá kröfu mörgum rökum og gert samkomulag við stefnanda um að ganga fram hjá gerðardómi, verður að líta svo á, að þessi dómur hafi fulla lögsögu um allar kröfur og málsástæður í málinu, og þykir fyrirvari lögmanns stefndu um takmörkun á lögsögu dómstólsins einungis við eina af málsástæðum þeirra engu geta breytt um þessa niðurstöðu, en að sjálfsögðu verður ekki dæmt um gagnkröfur stefndu í þessu máli að öðru leyti en því, hvort og að hvað miklu leyti þær geta komið til skuldajafnaðar.

Þegar litið er til ákvæðis smíðasamningsins og þeirra upplýsinga, sem liggja fyrir í málinu um fjármögnun bátasmíðinnar, verður að telja óyggjandi, að stefndu, sem höfðu gengið inn í samninginn, hafi borið að greiða vexti af yfirdrætti á hlaupareikningi stefnanda. Telja verður, að skýra beri nefnt ákvæði samkvæmt beinum orðum þess svo, að stefndu hafi borið að greiða vexti af þeim lánum, sem stofnað var til á byggingartím-

anum, til þess tíma þegar þau lán voru greidd, án tillits til þess, hvort það varð fyrir eða eftir afhendingu bátsins.

Kemur þá til álita, hvort komist hafi á bindandi samkomulag um, að vextir þessir skyldu einungis reiknast 160.000 kr. og endanlegt verð 4.527.114 kr.

Aðiljar virðast sammála um, að skýrsla um heildarkostnað hafi einungis verið áætlun, gerð til að fullnægja kröfum Fiskveiðasjóðs og til viðmiðunar við ákvörðun fjárhæða lána frá Fiskveiðasjóði og Byggðasjóði. Þeir virðast raunar vera sammála um, að einungis vaxtatalan hafi verið áætluð.

Hvorki í samningi aðiljanna, dags. 7. mars 1974, né í skulda-viðurkenningu, dags. sama dag, eru greindar ákveðnar fjárhæðir kaupverðs. Ákvörðun vaxtafjárhæðarinnar virðist vera byggð á fjárhæð áfallinna vaxta á hlaupareikningi stefnanda með nokkurri viðbót vegna þess tíma, sem ætla mátti, að afgreiðla lánanna tæki.

Af gögnum málsins verður ekki séð, að endanlegt uppgjör hafi farið fram við samningsgerð eða afhendingu.

Í lánsloforði Byggðasjóðs kemur skýrt fram, að sjóðurinn muni krefjast frekari trygginga en bátsins eins. Stefndu var ljóst, að gömul vél hafði verið sett í bátinn, og ósannað er, að stefnandi hafi leynt stefndu nokkru varðandi kröfu Fiskveiðasjóðs um auknar tryggingar við samningsgerð. Ekki hefur komið fram, að afgreiðsla lánanna hafi tafist vegna atvika, sem stefnandi bæri ábyrgð á. Ekkert hefur komið fram, sem bendir til, að stefnandi hafi samþykkt, að Jón Sigurðsson tæki við réttindum og skyldum stefndu, þannig að þeir leystust undan skuldbindingum sínum gagnvart stefnanda.

Samkvæmt þessu virðist ekki hafa verið sýnt fram á, að skylda stefndu til að greiða vexti af lánum, sem tekin voru til bátasmíðinnar, hafi orðið bundin við 160.000 kr. og skylda þeirra til greiðslu fyrir bátinn þar með bundin við tiltekna endanlega upphæð.

Það virðist vera ofangreindum niðurstöðum mjög til styrktar, að í samningi stefndu við Jón Sigurðsson er kveðið á um, að hann yfirtaki skuld stendur í Útvegsbankanum á Seyðisfirði og að fjárhæð sú, sem greind er í samningnum, er mjög svipuð fjárhæð skuldarinnar á hlaupareikningnum með áföllnum vöxtum á þeim tíma, þegar samningurinn var gerður.

Þegar skýrslur aðilja eru virtar og bornar saman við önnur gögn málsins um greiðslur bátsverðsins, þykir mega leggja til

grundvallar, að stefndu haf greitt 26.356 kr. við samningsgerð, en að allar aðrar greiðslur komi fram á hlaupareikningnum.

Krafa stefnanda er um greiðslu eftirstöðva bátsverðsins. Stefndu greiddu síðast inn á skuldina 28. ágúst 1975, og verður krafan því ekki talin fyrnd, sbr. 3. og 6. gr. laga nr. 14/1905.

Reglur um réttindamissi vegna tómlætis þykja ekki geta leitt til, að krafa stefnanda verði talin fallin niður, og stefndu þykja ekki hafa sýnt fram á, að krafa stefnanda eigi að falla niður fyrir skuldajöfnuð við skaðabótakröfur.

Ekki verður talið, að leggja megi þann skilning í samninga aðiljanna, að stefnandi hafi tekið að sér að bera kostnað af lán-tökum kaupanda. Þannig þykir stefndu bera að greiða stefnanda endanlegt samningsverð, 5.186.884 kr. að frádregnu því, sem sannanlega hefur verið greitt inn á skuldina, og samkvæmt því, sem að framan er rakið, þykir mega leggja til grundvallar, að skuld stefndu við stefnanda sé nú sem hé segir:

1. Smíðakostnaður	4.393.604 kr.
2. Vextir af lánum, sem tekin voru á byggingar-tíma	793.280 —

Endanlegt verð 5.186.884 kr.

Þar af greitt:

1. Við samningsgerð	26.356 kr.
2. Inn á hlaupareikning	4.387.123 — ÷ 4.413.429 kr.

Skuld 773.405 kr.

Vextir þykja hæfilega ákveðnir samkvæmt dómvenju 13% ársvextir frá 20. ágúst 1975 til 21. nóvember 1977, 16% ársvextir frá þeim degi til 21. febrúar 1978, 19% ársvextir frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvextir frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvextir frá þeim degi til 1. desember 1979, en 31% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags. Ekki hefur verið krafist dómvaxta.

Málskostnaður ákveðst 250.000 kr.

Steingrímur Gautur Kristjánsson, settur borgardómari, kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndu, Þórhallur Þorsteinsson og Broddi Bjarnason, greiði stefnanda, Þór Kröyer, 773.405 kr. með 13% ársvöxt-

um frá 20. ágúst 1975 til 21. nóvember 1977, 16% ársvöxtum frá þeim degi til 21. febrúar 1978, 19% ársvöxtum frá þeim degi til 1. júní 1979, 22% ársvöxtum frá þeim degi til 1. september 1979, 27% ársvöxtum frá þeim degi til 1. desember 1979, en 31% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags, og 250.000 krónur í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dómsins að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 6. desember 1982.

Nr. 62/1982. **Ákærvaldið**

(Jónatan Sveinsson saksóknari)

gegn

Franklín Kristni Steiner.

(Gylfi Thorlacius hrl.).

Ávana- og fikniefni. Brot gegn lögum nr. 65/1974 og 173. gr. a almennra hegningarlaga, sbr. lög nr. 64/1974. Eignarupptaka. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Þór Vilhjálmsson, Ármann Snævarr, Halldór Þorbjörnsson, Sigurgeir Jónsson og Guðmundur Skaftason, settur hæstaréttardómari.

Ríkissaksóknari áfrýjaði máli þessu að ósk ákærða með stefnu 25. janúar 1982, en af hálfu ákærvalds er málinu áfrýjað til þyngingar. Ágrip máls barst Hæstarétti 27. september 1982.

Ákærvald krefst staðfestingar á héraðsdómi, þó svo, að refsing verði þyngd.

Verjandi krefst þess, að ákærða verði dæmd jafnvæg refsing og lög leyfa og að ákærði verði sýknaður af kröfu ákærvalds um eignarupptöku.

Fallast ber á sakarmat héraðsdómara um hvern einstakan ákærulið. Enn fremur ber að staðfesta úrlausn héraðsdómara